MORAVSKÝ **KRAS**

www.spolekmoravskykras.cz

OBSAH

Březina 4
Bukovina 6
Bukovinka 8
Habrůvka 10
Holštejn 12
Hostěnice 14
Jedovnice 16
Kotvrdovice 18
Krasová 20
Křtiny 22
Kulířov 24
Lipovec 26
Němčice 28
Olomučany 30
Ostrov u Macochy 32
Rájec-Jestřebí 34
Rudice 36
Senetářov 38
Sloup 40
Spešov 42
Šošůvka 44
Vavřinec 46
Vilémovice 48
Vysočany 50
Žďár 52

BŘEZINA

ROZLOHA KATASTRU: 6,83 km²
POČET OBYVATEL: 1088
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 440 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°16′54″ S. Š., 16°44′58″ V. D.

WWW.**OBEC-BREZINA**.CZ

Na okraji chráněné krajinné oblasti Moravský kras se v malebném údolí rozkládá obec Březina. V roce 1949 byly samostatné obce Březina a Proseč sloučené. Už svými názvy ukazují, že obě osady vznikaly na lesní půdě a jejich historie je spojená s lesním hospodařením. První zmínky o Březině pocházejí ze 14. století. Od roku 1850 měla obec svého prvního voleného starostu a prvním úkolem obecní správy bylo budovat cesty. Byl tak založen základ důležitého dopravního spojení mezi Brnem a Jedovnicemi, které je pro obec důležité i dnes.

Díky dobrému dopravnímu spojení s krajským městem jezdí mnoho občanů za prací do Brna. Ale i v samotné Březině funguje několik menších firem, které tak dávají práci místním občanům. Pro svou blízkost k Brnu je Březina atraktivní i pro mladé rodiny, které hledají klidné místo pro život a čím dál častěji ho nacházejí právě v Březině. Děti mohou navštěvovat mateřskou školku a malotřídní základní školu, která sídlí v budově z roku 1912 a patří k nejstarším budovám v obci. Obecní úřad s knihovnou sídlí v moderní nově postavené budově, vedle stojí zrekonstruovaná hasičská zbrojnice a obnoven byl také hasičský sklad postavený v roce 1923.

Obec se může také pochlubit moderní stavbou kostela, jehož základní kámen posvětil Svatý otec Jan Pavel II. při své návštěvě na Velehradě v roce 1990. Kostel i oltář byl vysvěcen v září 1995. Svatostánek je zasvěcen Panně Marii, Matce církve a stal se duchovní dominantou celé obce.

Březina je díky své poloze přirozenou bránou pro vstup do přírody a tajemných krasových údolí Moravského krasu. V okolí obce se nachází mnoho zajímavých přírodních úkazů a historických pamětihodností. Návštěvníky po nich provede značená naučná stezka 8 březinských zastavení. Informační cedule na stezce přibližují přírodu, historii i přírodní jevy. Stezka návštěvníky přivede až k Jeskyni Výpustek, která patří mezi nejvýznamnější jeskynní systémy Moravského krasu. Jedno ze zastavení je také u další březinské jeskyně Malý lesík. U této jeskyně je i menší odstavné parkoviště pro výletníky a návštěvníky obce. Vápenická stezka pak provede návštěvníky obce její vápenickou historií a technickými zajímavostmi tohoto oboru. V Březině nezapomínají ani na malé návštěvníky. Přímo pro ně je určena Naučná stezka babky Březinky. Menši okruh lesem učí děti hravou formou ohleduplnému chování k přírodě. Na stezku lze vyrazit i s kočárkem nebo na kolech či odrážedlech.

BUKOVINA

ROZLOHA KATASTRU: 2,73 km²
POČET OBYVATEL: 428
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 497 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°17′51″ S. Š., 16°46′23″ V. D.

WWW.**OBECBUKOVINA**.CZ

Bukovina je usazená mezi zalesněnými kopci Drahanské vrchoviny. Spolu s vedlejší obcí Bukovinka leží tak trochu mimo hlavních tras. Zpevněná cesta z Křtin byla vybudována až na začátku 20. století. I díky tomu mohou obyvatelé obce dýchat vzduch, který patří k nejčistším v republice. První zmínky o obcích pocházejí z 2. poloviny 13. století a jsou spojené s bývalým klášterem v Brně Zábrdovicích. Po zrušení kláštera se obce osamostatnily a začal jejich skutečný rozvoj, který vždy souvisel se zemědělstvím.

Nádherná poloha, čistý vzduch a dobrá občanská vybavenost stojí za rychlým rozvojem obce z posledních let. V roce 2011 byla zahájena výstavba nových domů v části Žleby a postupně k nim přibyly další i na jiných místech v obci. Děti mohou navštěvovat školu, jejíž budova byla postavena v roce 1901. Od té doby byla škola několikrát rekonstruovaná a v roce 2019 k ní byly přistavěny další dvě třídy a potřebné moderní zázemí. Školáci využívají sousední víceúčelové sportoviště, které je také k dispozici široké veřejnosti. Všem dětem slouží i dvě nedávno postavená dětská hřiště. K relaxaci je využíván také malebný rybník Strhovec.

Pomyslným srdcem vesnice je socha jejího patrona svatého Václava. Na prostranství kolem pomníku se odehrávají mnohé kulturní akce i mše pod širým nebem. Nedaleká kaple se zvoničkou byla v roce 2018 zrekonstruována a znovu vysvěcena. Cenná památka chráněná státem vévodí návrší na cestě do Křtin. Boží muka v podobě unikátní dvoupatrové stavby s výklenky a sedlovou střechou jsou dokladem barokní lidové tvořivosti.

V obci působí Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen už v roce 1927. Každý rok na začátku prázdnin organizují mládežnické závody s názvem „Bukovinské štafetování“. Hasiči se podílejí i na společenském životě obce. Oblíbený je tradiční Den Bukoviny s kulturním programem, mší a jarmarkem.

Bukovina má dobrou polohu pro turisty. Okolní lesy jsou protkány sítí zpevněných cest, které lákají k cyklistickým výletům. Pro ty je lákadlem i nedaleký singltrail Jedovnice. Z Bukoviny je to k němu po lesních cestách jen pár kilometrů. Jedovnice je známým rekreačním střediskem s rybníky a s turistickým zázemím. Pěknou vycházkou lesem se dostanete i do Křtin, které jsou jednou z významných bran pro vstup do Moravského krasu. Koho lákají krásy přírody, nesmí opomenout navštívit nedaleké Rakovecké údolí, které patří k nejkrásnějším na Drahanské vrchovině.

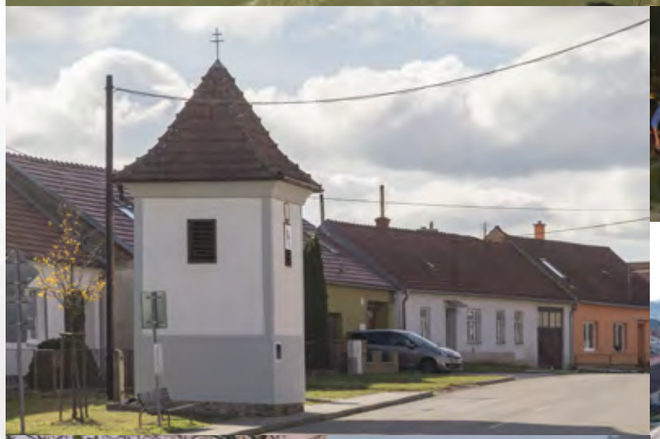

BUKOVINKA

ROZLOHA KATASTRU: 8,48 km²
POČET OBYVATEL: 583
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 520 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°17′39′ S. Š., 16°48′18″ V. D.

WWW.**BUKOVINKA**.CZ

Bukovinka je schovaná mezi lesy Drahanské vrchoviny. Kdo hledá klid a čistý vzduch, tady najde všeho nepočítaně. Neznamená to ale, že se vesnice nerozvíjí. Její obyvatelé mohou využívat plnou občanskou vybavenost. Historie obce je provázaná s vedlejší obcí Bukovina, s kterou má Bukovinka společný vodovod.

První zmínky o obcích pocházejí z 2. poloviny 13. století a jsou spojené s bývalým klášterem v Brně Zábrdovicích. Už tenkrát stával v Bukovince kostel nebo kaple na místě starého hřbitova. Dle staré tradice se nedaleko kostela v roce 1210 zjevila Panna Maria. Tuto událost připomíná kaplička s nápisem „Zde se roku 1210 zjevila Panna Maria Křtinská“. Starý kostel v roce 1772 vyhořel a jeho minulou slávu už připomínají jen ruiny. Nový kostel Nanebevzetí Panny Marie byl vybudován o rok později na vyvýšenině na jižním okraji obce.

Obcí prochází důležitá komunikace, která propojuje Drahanskou vrchovinu se vstupní branou do Moravského krasu, s obcí Křtiny. Tam také dojíždějí některé děti do školy, většina ale navštěvuje školu v Bukovině. Děti z Bukoviny zase využívají mateřskou školku v Bukovince, která sídlí v bývalé budově školy. V obci se o děti stará ještě Dětská skupina Bukovinka.

Obec žije bohatým společenským životem, na kterém se podílejí i místní spolky. Aktivní je sbor dobrovolných hasičů, který spolupořádá i několik oblíbených tradičních akcí jako je ples, pálení čarodějnic, krojovaný víkend nebo dětský den. TJ Bukovinka využívá sál společenského domu a sportovní areál Na Kopanině. Tenisový a volejbalový klub Bukovinka provozuje sportovní areál s tenisovými kurty, hřištěm na beach volejbal a na pétanque.

Obec Bukovinka je dobrým výchozím místem pro cyklistické i turistické výlety. Od rozcestníku u kostela se můžete vydat několika směry. Začíná zde i známá turistická trasa Cesta S. K. Neumanna, která vede krásnou přírodou přes Křtiny a provede turisty přes Moravský kras do Bílovic až k básníkovu památníku. Pak pokračuje podél řeky Svitavy až do Brna. Po modré se můžete vydat opačným směrem do Rakoveckého údolí a kochat se krásou Borové skály. Cyklisté budou nadšeni bohatou sítí zpevněných lesních cest a značených turistických pěšin.

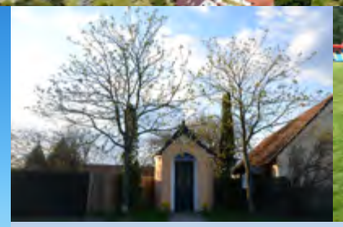

HABRŮVKA

ROZLOHA KATASTRU: 9,69 km²
POČET OBYVATEL: 436
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 490 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°18′13″ S. Š., 16°43′25″ V. D.

WWW.**HABRUVKA**.CZ

Středem obce Habrůvka prochází hranice Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Většina katastru obce je součástí této turisticky vyhledávané oblasti. Habrůvka získala jméno podle okolních smíšených lesů. Vesnice leží nedaleko silnice, spojující Křtiny s Adamovem. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1365, ale osídlení území lze podle archeologických nálezů dohledat až do období paleolitu a starší doby železné. Z této doby pochází bronzová soška býčka, která byla objevena v jeskyni Býčí skála v Josefovském údolí.

Dominantou středu obce je budova Hasičské zbrojnice z roku 1928, která byla v roce 2005 celkově zrekonstruována a rozšířena. V parčíku na návsi je pomník padlých v obou světových válkách a dále pomník zemřelého francouzského důstojníka z období Prusko-rakouské války, který zde byl přemístěn v r. 1970 ze zahrady domu č. 18. V jižní části obce Habrůvka se nachází rozsáhlý ovocný Tyršův sad, kde bylo v roce 2019 vybudováno sportovní zázemí. Sportovat mohou občané i v nové tělocvičně postavené v letech 2012-2013, dětem slouží dvě dětská hřiště. V budově školy z roku 1884 se nachází obecní úřad a knihovna.

Součástí Habrůvky je i osada Josefov, která leží u cesty směrem na Adamov. Je obklopena přírodní rezervací Býčí skála. Druhově pestrá flóra tu vznikla převážně působením přírodních sil v Křtinském údolí. Pozoruhodné jsou zdejší jeskyně a krasové jevy. Jeskyně Býčí skála je významný archeologickým nalezištěm. Se zajímavostmi živé i neživé přírody Moravského krasu vás seznámí naučná stezka Josefovské údolí, která začíná u rozcestníku u Josefova. Provede vás Josefovským údolím, mimo jiné se dvěma volně přístupnými jeskynními bludišti, či vás zavede k vývěru Jedovnického potoka. Další přírodní památkou na území obce je i Habrůvecká bučina se zachovaným a druhově bohatým komplexem bučin. Málokde se v naší republice najde tolik přírodních zajímavostí pohromadě jako v katastru Habrůvka.

Obcí prochází značená Cyrilometodějská stezka, která propojuje klášter ve Vranově s Velehradem. Lze se napojit i na značené cyklistické trasy, které cyklisty zavedou do všech významných turistických lákadel Moravského krasu.

HOLŠTEJN

ROZLOHA KATASTRU: 6,47 km²
POČET OBYVATEL: 156
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 462 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°24′23″ S. Š., 16°46′40″ V. D.

WWW.**HOLSTEJN**.EU

Malá obec leží v severovýchodní části chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Obec je sevřená úbočími Drahanské vrchoviny a skalnatými útvary přírodní rezervace Bílá voda. Holštejn získal jméno podle podhradní jeskyně (hohl – dutý, der Stein – kámen) na níž byl ve 13.století založen hrad Hartmanem z Ceblovic. První doložená písemná zmínka o existenci hradu Holštejn pochází z roku 1268. První zápis o existenci městečka pod hradem se datuje k roku 1437. V roce 1717 byl založen nový panský dvůr na místě tou dobou již zpustlé vesnice. V roce 1791 byl panský dvůr zrušen a rozparcelován mezi poddané. Vznikla tak samostatná obec Holštejn o 13 číslech popisných.

V obci je základní vybavenost – na návsi je obecní úřad s kulturním domem a knihovnou. Opodál sídlí i oblíbený Hostinec pod hradem, který je stylově vyzdoben a připomíná bohatou historii obce Holštejn. Hlavním aktivním spolkem v obci je SDH Holštejn, který se podílí na pořádání různých společenských akcí a věnuje se i práci s dětmi. Dalším spolkem působícím v obci je občanské sdružení Phoenix, z.s., které sdružuje zájemce o opravu hradu Holštejna a ochranu okolní přírody. Děti navštěvují školku a školu v nedalekém Lipovci.

Holštejnem protéká potok Bílá voda, který dal i název přírodní rezervaci u obce. Důvodem ochrany je geomorfologicky cenné krasové území s jeskyněmi a přirozenými lesním porosty a výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Potok Bílá voda se v Nové Rasovně propadá do podzemí a jeho soutokem se Sloupským potokem vzniká řeka Punkva, která se vynořuje u propasti Macocha. Propadání Bílé vody v Nové Rasovně bylo vždy atraktivní pro turisty a s novým mostem z Holštejna do Ostrova u Macochy jeho atraktivnost ještě vzrostla.

Přes Holštejn prochází několik cyklostezek a turistických tras vedoucích k významným místům Moravského krasu. Okolní krajina je atraktivní sama o sobě a nabízí mnoho příležitostí i pro milovníky skalního lezení. Zájemci mohou rovněž navštívit nedaleké lanové centrum Velká dohoda.

HOSTĚNICE

ROZLOHA KATASTRU: 20,0 km2
POČET OBYVATEL: 787
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 344-530 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°14'12" S. Š., 16°46'36" V. D.D.

WWW.**HOSTENICE**.CZ

Mezi zalesněnými kopci Drahanské vrchoviny a v těsném sousedství Moravského krasu se ukrývá středně velká obec Hostěnice. Katastrální území má rozlohu téměř 2 000 ha a tvoří je převážně lesy. Leží na silnici, která propojuje Ochoz u Brna s Pozořicemi. Na rozvoj obce měl negativní vliv lom na těžbu vápence, který byl na okraji obce otevřen v 60. letech minulého století. Po výrazných ekologických opatřeních provozovatele lomu se Hostěnice staly atraktivní lokalitou pro bydlení i rekreaci. Tento fakt v roce 2000 potvrdilo i vítězství obce v okresním kole soutěže Vesnice roku. V krajském kole Hostěnice získaly Zelenou stuhu za ekologické programy.

První písemná zmínka o Hostěnicích pochází z roku 1371. Obec byla po většinu své existence součástí Pozořického panství, které patřilo rodu Lichtenštejnů. Samota Lhotky byla k Hostěnicím přičleněna v roce 1885. V roce 1899 byla v obci postavena škola, ve které se děti učily až do roku 1976. Pak byla škola přebudována na mateřskou školku a děti dojíždějí do škol v okolních obcích. Posledních deset let probíhala postupná rekonstrukce celého objektu včetně vedlejších budov a historická budova mateřské školy je dnes důstojnou dominantou v obci. Mezi nejvýznamnější památky obce patří kaple sv. Anny postavená roku 1748 v lese severně od obce. Kaple je zapsána v ústředním seznamu památek. Má osmiúhelníkový půdorys a byla v roce 1947 kompletně rekonstruována a ozdobena sochami svatých. Další památkou je obecní zvonička z roku 1877, která byla v roce 2015 zrekonstruována a vysvěcena tak, aby do ní mohla být umístěna patronka obce, sv. Anna.

Společenský život obce se odehrává v občanském centru, ve společenském sále místní restaurace, sportovat lze v menší tělocvičně, posilovně a na sportovním areálu Pastviska s víceúčelovým, antukovým a dětským hřištěm. Na několika místech v obci jsou chováni koně, v areálu místní farmy je možné využít služeb hipoterapie.

Téměř všechny hostěnické lesy jsou součástí přírodního parku Říčky, malá část náleží do chráněné krajinné oblasti Moravský kras, která sem zasahuje svým jihovýchodním okrajem. Obcí protéká Hostěnický potok, na kterém jsou čtyři menší rybníčky, sloužící k rekreaci u vody. Potok je ponorný, v západní části obce se propadá do krasových prostor Hostěnického propadání. Zvláště atraktivní je členité údolí Říčky s krasovými útvary na západní hranici katastru, kterým návštěvníky provede naučná stezka Údolí Říčky. Územím obce prochází turistická značená stezka a několik cykloturistických tras, směřujících jak do Moravského krasu, tak k jihu do Památkové zóny bitvy u Slavkova. Členitý terén Hostěnic skýtá výborné podmínky pro letní i zimní turistiku a jeho oblibu dokazuje i téměř 200 rekreačních chat.

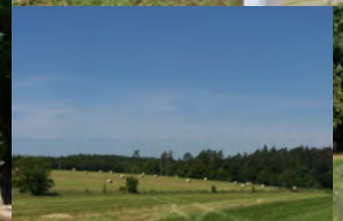

JEDOVNICE

ROZLOHA KATASTRU: 14,24 km²
POČET OBYVATEL: 2810
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 470 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°20′40″ S. Š., 16°45′22″ V. D.

WWW.**JEDOVNICE**.CZ

Městys Jedovnice je proslulý svými rybníky, které leží v malebné kotlině mezi lesy. Díky krásné přírodě Drahanské vrchoviny a těsné blízkostí Moravského krasu se Jedovnice se svými rybníky stala významným střediskem rekreace, turistiky a vodních sportů. Nejstarší zmínky o obci pocházejí z poloviny 13. století. Kdy přesně vzniky jedovnické rybníky není známo, ale první doklady o jejich existenci pocházejí už z konce 14. století.

V minulosti sloužily rybníky k chovu ryb a jako laciný a jediný zdroj energie k pohonu strojů. Tradiční výlov rybníka Olšovec se koná v říjnu už od roku 1900. Rybníky Olšovec a Budkovan jsou od roku 1931 v majetku obce, v roce 1967 byl rybník Olšovec prohlášen rybníkem rekreačním. Rybník Budkovan byl upraven a místo jednoho rybníka vznikly tři - Budkovan, Vrbový a Dubový.

Městys Jedovnice si zachovává ráz malého městečka s množstvím restaurací, obchodů a služeb, které využívají nejen občané, ale i čím dál větší množství turistů. Všem dobře slouží přímé silniční spojení s Brnem a Blanskem. Občané městysu mohou využívat mateřskou a základní školu, děti mohou navštěvovat i základní uměleckou školu. V Jedovnicích funguje také střední průmyslová škola.

Děti se často podílí svými vystoupeními i na kulturním životě Jedovnic. K tomu přispívají i velmi aktivní spolky divadelní, pěvecké i hudební. Navazují tak na skvělou tradici, která byla zahájena v roce 1848 založením jedné z prvních Národních besed na Moravě. Historii dokumentuje také klasicistní kostel sv. Petra a Pavla z konce 18. století. Základy věže ale pocházejí už z konce století sedmnáctého. Kostel bohužel v roce 1822 poničil silný požár. Postupně byl kostel upravován a v roce 1963 byly úpravy završeny oltářem od Mikuláše Medka a Jana Koblasy. Leptaná okna v presbytáři jsou dílem Josefa Istlera, oltářní mřížka je od Karla Nepraše. Další úpravy v lodi prováděl brněnský umělec Ludvík Kolek.

Okolí Jedovnic láká k procházkám a vyjížďkám na kole. Základnou pro výlety je Kemp Olšovec s možností celoročního ubytování a dobrým zázemím. Na dosah jsou singltraily Jedovnické stezky, které vyhledávají milovníci adrenalinu. Ke klidné vycházce zve naučná stezka Jedovnické rybníky - Rudické propadání. Provede vás kolem rybníků až k Rudickému propadání Jedovnického potoka s jeskyněmi a vodopády. Rudické propadání je nejmohutnější propadáním v Moravském krasu. Vody Jedovnického potoka zde postupně padají až do hloubky 90 metrů.

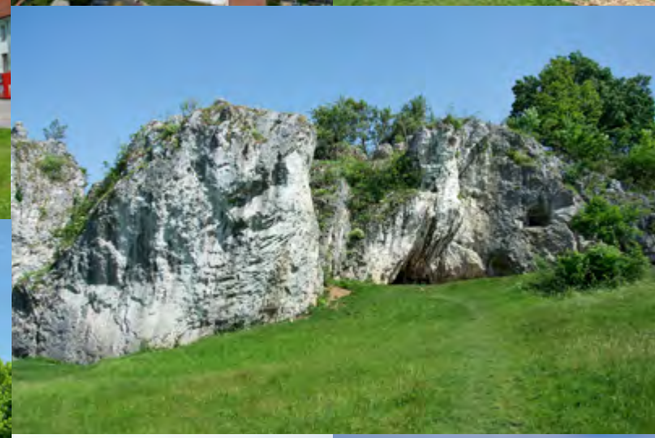

KOTVRDOVICE

ROZLOHA KATASTRU: 5,59 km²
POČET OBYVATEL: 921
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 535 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°21′18″ S. Š., 16°47′4″ V. D.

WWW.**KOTVRDOVICE**.CZ

Planina mezi Moravským krasem a zalesněnými kopci Drahanské vrchoviny byla oblíbená už pravěkými lovci. Zdejší rovina dávala dost půdy k obdělávání a osídlování. Je pravděpodobné, že zdejší území osídlili už koncem 13. století povolaní kolonisté z rakouského Podunají. První písemná zmínka ale pochází z roku 1349. K nejstarším památkám v obci patří kaple Božského Srdce Páně, která byla vysvěcena v roce 1942. Na průčelí ji zdobí plastika Božského Srdce od Jana Koblasy a nad oltářem obraz od Mikuláše Medka.

V Kotvrdovicích se ale pyšní i památkou, kterou můžete vidět jen občas. Obec pořídila na žádost místní chasy 12 párů obnovených místních krojů. Díky krajské dotaci tak může chasa každé hody předvádět folklorní tance v originálních kotvrdovických krojích. Kroj byl obnoven na základě studia místních kronik, konzultace s místními pamětníky a folklorními odborníky. Postupně přibývají i další kroje, které si nechávají šít členové chasy.

Obec ale nežije jen folklorem. Ochotníci mají k dispozici výjimečné otočné jeviště na pódiu Kotvrdovické Orlovny. Sportovci a členové TJ Rakovec mohou využívat orlovnu, fotbalové hřiště i osvětlené multifunkční hřiště s umělým povrchem. Aktivní jsou i zahrádkáři nebo hasiči. Unikátem je i sportovní letiště Tři sudy, kde působí aktivní letecký klub. V rekonstruované a dostavené budově z roku 1847 sídlí základní škola a mateřská škola. V jejich prostorách sídlí i pobočka soukromé základní umělecké školy Blansko. Vystoupení jejich žáků často obohacují kulturní život obce.

Nejen místní mohou využívat akce, které se pořádají v Hospůdce u Surfu. Turisté využívají i možnosti projížděk na koních nebo se mohou občerstvit na několika místech. O historii obce, ale i o okolní krajině a jejím vývoji se poučíte na informačních tabulích naučné stezky Kotvrdovice dávné a současné.
Obcí prochází několik značených cyklotras, které zavedou cyklisty i pěší k lákadlům Moravského krasu. Poblíž lze navštívit třeba jedovnické rybníky, které jsou vyhledávaným místem letní rekreace. Milovníci přírody mohou pokračovat do přírodního parku Rakovecké údolí nebo přes Krasovou či Vilémovice zamířit k jeskyním moravského krasu.

KRASOVÁ

ROZLOHA KATASTRU: 4,07 km²
POČET OBYVATEL: 450
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 534 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°21′41″ S. Š., 16°46′5″ V. D.

WWW.**KRASOVA**.CZ

Stranou hlavních cest a turistických cílů se dynamicky rozvíjí menší obec Krasová. Blízkost nenarušené přírody a svěží vzduch lákají do obce nové obyvatele. Obec byla založena v roce 1717 majitelem rájeckého panství, který ji pojmenoval podle svého rodového jména Rogendorf. V roce 1946 byl německý název obce změněn na český a tuto událost si každoročně krasovští připomínají první srpnovou neděli jako Tradiční krasovské hody.

Ráz vesnice se z doby založení dochoval dodnes. Dvě řady domů lemují hlavní silnici a širokou upravenou náves plnou zeleně, které dominují košaté lípy a dva rybníky. Pomyslným středem vesnice a místem setkávání při kulturních a společenských akcích je Výletiště. V Krasové není žádný kulturní dům, a tak se veškeré důležité události v historii i dnes odehrávají na tomto místě. Konají se zde taneční zábavy, slaví se hody či rozsvěcuje vánoční strom. Tyto společenské akce organizují členové hasičského sboru, který byl v obci založen již v roce 1902 a členové kulturní komise při zastupitelstvu obce.

Dalším místem setkávání je i nově vybudovaná dřevěná kaplička sv. Klimenta Ochridského. Slouží i poutníkům a vybudovali ji manželé Kejnovští na své zahradě. Kaplička slouží pro příležitostné bohoslužby, například pro srpnovou hodovou mši.

Obcí prochází červená turistická trasa, která turisty vede přes Krasovské údolí k jeskyni Balcarka a do Ostrova u Macochy. Pokud se touto cestou vydáte, na konci obce nemůžete minout soustavu dvou retenčních nádrží s budovou rybárny. O areál v nádherném přírodním zákoutí se pečlivě starají členové rybářského spolku. Od roku 2018 místo zdobí i pamětní deska a lípa vysazená u příležitosti 100 let od založení republiky. Opačným směrem po červené dojdete do Jedovnic. Cesta míjí pohostinství U Krba a moderní sportovní areál. Krasovou prochází i značené cyklotrasy, které propojují obec s turisty vyhledávaným okolím.

KŘTINY

ROZLOHA KATASTRU: 11,7 km²
POČET OBYVATEL: 832
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 417 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°17′49″ S. Š., 16°44′39″ V. D.

WWW.**KRTINY**.CZ

Křtiny ke svému rozvoji využily hluboká údolí mezi lesy, která se kříží v centru městyse. Stojí tak na křižovatkách dávných i současných cest. Díky tomu se stal přirozenou vstupní branou do střední části Moravského krasu. Nejstarší dochovaná písemná zmínka pochází z roku 1237, ale archeologické nálezy z okolních jeskyní a pozůstatky železářských hutí z okolí svědčí o osídlení už v halštatském období.

Od středověku slouží Křtiny poutníkům z celé Evropy, jako jeden z nejvýznamnějších cílů mariánského kultu v naší republice. Dodnes slouží tomuto účelu majestátní barokní chrám z počátku osmnáctého století, který navrhl špičkový český barokní architekt Jan Blažej Santini-Aichl. Fascinující velikost chrámu uchvátí každého návštěvníka, který do Křtin zavítá. Součástí areálu je i zámek, který slouží jako účelové zařízení Mendelovy univerzity a nedávno zde byl otevřen hotel a restaurace. Poutní tradice nikdy nezanikla a trvá již téměř osm staletí. Vede tudy i několik dálkových poutních tras.

Protipólem unikátní historické architektury je moderní oválná stavba základní školy s mateřskou školou a tělocvičnou. Stavba na úbočí Bukovského kopce se stala novodobou dominantou Křtin a je důkazem rozvoje a čilého společenského života obce. Přestože za prací musí většina obyvatel dojíždět do okolních měst, ve volném čase se mohou aktivně zapojit do činnosti řady zájmových spolků.

Celoročně Křtiny žijí bohatým životem. Pořádá se tu mnoho sportovních a zábavních akcí. Od plesů, tradičních ostatků, hodů, až po divadelní představení či přednášky, výstavy a koncerty. Vrcholnou každoroční kulturní událostí je Den Křtin, který se jako třídenní akce koná pravidelně koncem září jako připomínka výročí nejstarší písemné zmínky o Křtinách. V roce 2017 získaly Křtiny titul Vesnice roku Jihomoravského kraje a jejich obecní knihovna celostátní titul Knihovna roku.

Aktivním návštěvníkům obec nabízí příležitost k odpočinku i ke sportovním aktivitám. Nespoutaná okolní příroda s dechberoucími scenériemi přispěla k tomu, že Křtiny a okolí bývají nazývány Moravským Švýcarskem. Po značené turistické stezce se lze dostat k nedalekým jeskyním Výpustek a cestou obdivovat propadání Křtinského potoka. Po modře značené Cyrilometodějské stezce se dá přes Habrůvku dojít až do Josefovského údolí s unikátními krasovými jevy včetně skal, jeskyní a vývěru Křtinského potoka.

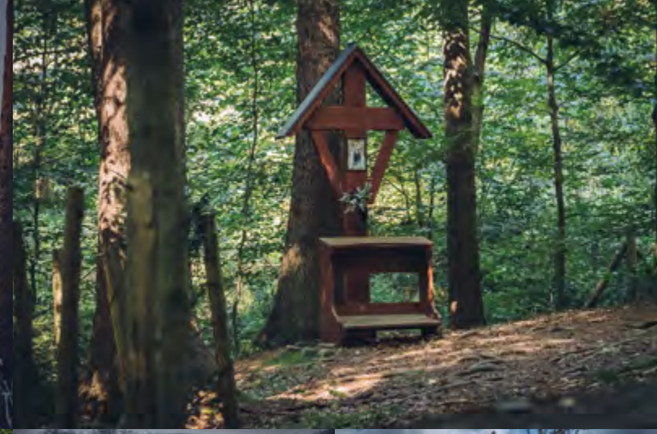

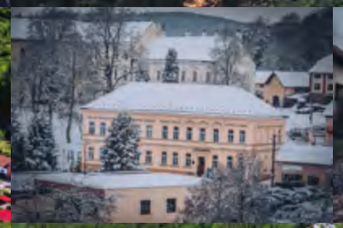

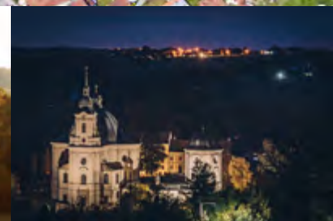

KULÍŘOV

ROZLOHA KATASTRU: 3,41 km²
POČET OBYVATEL: 163
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 538 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°22′46″ S. Š., 16°50′49″ V. D.

WWW.**KULIROV**.CZ

Území obce Kulířov leží v rovině na rozhraní dvou významných přírodních celků - Moravského krasu a Drahanské vrchoviny. Katastr je tvořen zejména ornou půdou a v omezené míře loukami a pastvinami. Na jihovýchodě Kulířov sousedí s vojenským újezdem Březina.

Obec Kulířov byla založena v 2. polovině 13. století pány z Holštejna, avšak první písemná zmínka pochází z roku 1349. Vesnice byla od husitských válek pustá, ale v polovině 16. století byla obnovena a patřila postupně k několika panstvím. Za 2. světové války se stala obec součástí tzv. Vyškovské střelnice a byla násilně vystěhovaná německými okupanty. Po válce se mohli obyvatelé vrátit zpět do poškozené vesnice.

Nejstarší památkou v obci jsou Boží muka postavená v roce 1635 v polích u cesty vedoucí z Kulířova směrem k Panskému mlýnu. Další pamětihodností je socha sv. Jana Nepomuckého postavená roku 1880 u vrchního rybníku a kaple svaté Anny na návsi.

Obecní kulturní dům slouží k pořádání kulturních i sportovních akcí. Tradiční je hasičský bál či hodová zábava. Hody se slaví 26. července, a to je sloužena i slavnostní mše v kapli svaté Anny. Koncem roku se pořádá tradiční turnaj dvojic v nohejbalu a v březnu Josefský turnaj ve stolním tenisu.

Kulířovem prochází značená cyklotrasa, která propojuje obec s blízkými turistickými lákadly Moravského krasu. Přes Rozstání, Baldovec a Holštejn se cyklisté dostanou až do Sloupsko-šošůvských jeskyní. Přes Lipovec zavede cyklisty značená trasa až k Macoše.

LIPOVEC

ROZLOHA KATASTRU: 11,54 km²
POČET OBYVATEL: 1190
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 555 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°23′2″ S. Š., 16°48′21″ V. D.

WWW.**LIPOVEC**.CZ

Svou polohou v rovině mezi zalesněnými kopci Drahanské vrchoviny získal Lipovec označení brána Moravského krasu. Část katastru leží v této chráněné krajinné oblasti. V minulosti byla obec známá těžbou vápence a pálením vápna v selských vápenicích. Dnes je areál bývalé vápenky a kamenolomu Velká dohoda zajímavou technickou památkou a turistickým lákadlem. Pozůstatky minulých těžebních aktivit se objevují i jinde. Na dolním konci obce se ve vytěženém lomu s jezírkem vyskytují chránění obojživelníci. V přírodní památce Černá skála našli dobré místo k životu vzácní čolci, rosničky, ropuchy či skokani.

K panoramatům okolní krajiny neodmyslitelně patří vysílač Kojál, který stojí na nejvyšším vrchu nad obcí. K starším dominantám obce patří místní kostel Narození Panny Marie. Byl postaven v 1. polovině 19. století v pseudogotickém slohu. Zaujme svou architekturou, která je unikátní chybějící věží a kostel tak patří jen mezi několik málo podobných staveb u nás. V obci a v osadě Marianín je rozeseto mnoho dalších církevních památek v podobě křížů a božích muk.
O tom, že se obec rozvíjí, nejlépe vypovídá škola. Důkladná rekonstrukce lipovecké školy byla ukončena v roce 2005. Poskytuje vzdělání na 1. i 2. stupni a využívají ji i děti z okolních obcí. Budova mateřské školy, je situovaná hned za budovou školy a je obklopena klidnou zahradou s pískovištěm, prolézačkami a odpočinkovými místy. Ve škole je i knihovna, která je zároveň obecní knihovnou. Děti i dospělí mají ke sportování a trávení volného času k dispozici kulturní dům či fotbalové hřiště, které spravuje SK Sokol Lipovec. V obci jsou aktivní i hasiči, kteří organizují i několik oblíbených akce.

K největším lákadlům pro turisty je jistě areál Velká dohoda. Vznikl okolo zaniklé vápenky, kterou vybudovali lipovečtí občané a v minulosti patřila k největším a nejmodernějším v Moravském krasu. Dnes je areál lákadlem pro milovníky adrenalinu. Mohou si vyzkoušet své lezecké schopnosti na lezecké stěně a ve ferratovém parku. Přístupná je i jeskyně či oblíbený lanový park. Z areálu Velké dohody je kousek do přírodního parku Bílá voda s jeskyněmi a krasovými jevy. Nejznámějším krasovým útvarem v této oblasti je propadání potoka Bílá voda v Rasovně, kolem něhož vede silnice.
V lesích okolo Lipovce se nacházejí méně známá krasová propadání U Domínky, V jedlích či Plánivy.
Samotnou obcí prochází několik značených turistických a cyklistických tras. Většina z nich vede po upravených lesních a polních cestách a cyklisté a turisté se po nich dostanou k velké části turistických zajímavostí Drahanské vrchoviny a Moravského krasu.

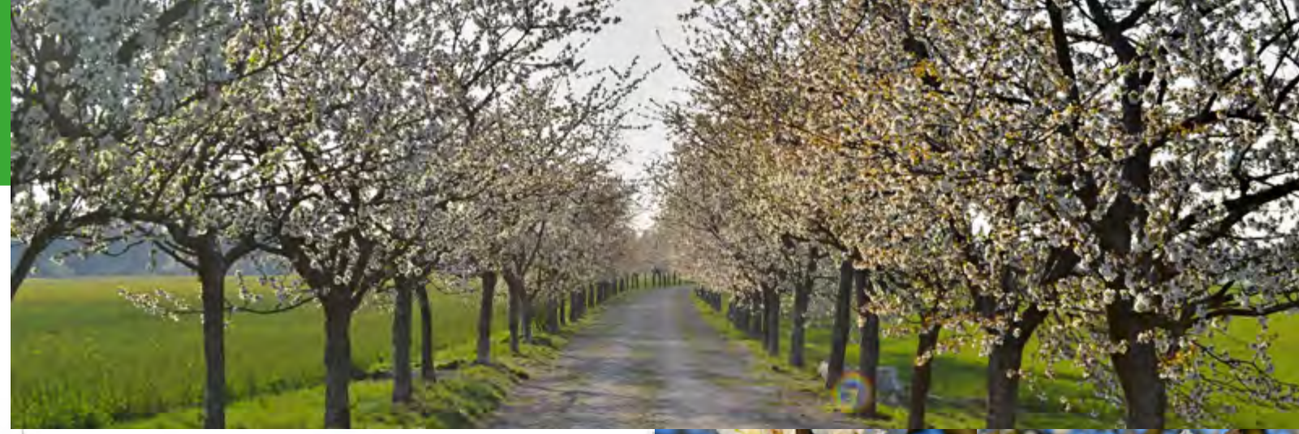

NĚMČICE

ROZLOHA KATASTRU: 7,44 km²
POČET OBYVATEL: 471
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 613 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°27′0″ S. Š., 16°43′5″ V. D.

WWW.**NEMCICE**.EU

Stará pověst vypráví, že na místě, kde dnes stojí obec Němčice, bylo prý kdysi veliké město obývané převážně horníky. Snad na tom něco bude, vždyť jak dokládají probádané prostory Němčické jeskyně, která je dnes využívána jako zdroj pitné vody, železná ruda se zde opravdu těžila. Menší obec má pohodovou atmosféru, protože stojí trochu stranou hlavních lákadel Moravského krasu.

Nejstarší dochovaná zmínka o Němčicích pochází z roku 1358, kdy už tady stála fara a nejspíše i kostel sv. Mikuláše, který je ozdobou obce dodnes. Původně to byla spíše gotická kaple a podle většiny dostupných materiálů byla přestavěna do nynější podoby roku 1844. Jako jeden z mála kostelů na Moravě je v majetku obce a patří k nejstarším kostelům na střední Moravě.

Další zajímavou památkou mapující dějiny Němčic je bývalý větrný mlýn z roku 1840, který stojí na vyvýšenině jižně od obce. V provozu byl ještě za první republiky, později vlivem chátrání a povětrnostních vlivů byly zničeny „lopaty“ a stavba tím pozbyla svůj původní vzhled a účel. Kamenný mlýn holandského typu v současnosti slouží jako soukromé obydlí.

Důležitým místem je pro občany obecní úřad, v jehož budově sídlí i knihovna a mateřská školka. Společenské dění se odehrává v kulturním domě, kde sídlí i aktivní spolek dobrovolných hasičů.

Němčice jsou obklopeny lesy Drahanské vrchoviny, která je známa svým čistým ovzduším. Jsou protkané sítí lesních cest, které lákají k vycházce nebo vyjížďce na kole. Od rozcestníku v obci lze dojít příjemnou procházkou lesem po žluté značené trase až do Moravského krasu ke Sloupsko-šošůvským jeskyním a od nich pak po červené až k Macoše.

OLOMUČANY

ROZLOHA KATASTRU: 15,13 km²
POČET OBYVATEL: 1 076
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 358 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°19′51″ S. Š., 16°40′18″ V. D.

WWW.**OLOMUCANY**.CZ

V těsném sousedství Moravského krasu, obklopena lesy na strmých kopcích, se rozkládá obec Olomučany. Část jejího katastru zasahuje přímo do chráněné krajinné oblasti. Život mezi divokou přírodou ale neznamená, že by obyvatelé byli odtrženi od průmyslových center. Obec je spojena dobrým dopravním spojením s Blanskem, který je také zastávkou na důležité železniční spojnici z Brna do Svitav.

První zmínka o obci se datuje do poloviny 14. století. Okolí obce bylo osídleno mnohem dříve a je úzce spjato s železářstvím a s tím souvisejícími činnostmi. Počátky železářství na Blanensku lze datovat někdy do 5. století př.n.l., kdy zde v době halštatské existovaly první hutě pravděpodobně keltského etnika. Osudy Olomučan byly úzce spjaty s Novým hradem, jehož pozůstatky jsou postupně rekonstruovány. Jeho bývalí majitelé Lichtenštejnové založili v Olomučanech sklářskou huť, jejíž výrobky se vyvážely do celého světa.

Na sklářskou tradici navázala v polovině 18. století výroba keramická – nejprve se vyrábělo hnědé hliněné zboží a přes kameninu a sporáky se začala výroba specializovat na vzácnou majoliku. Krásná práce lidových umělců proslavila Olomoučany po celé Evropě. Tuto slavnou éru, která zanikla na počátku 20. století, připomíná stálá expozice olomučanské keramiky, která se nachází v budově Obecního úřadu.

Doby minulé připomíná i kostel Nejsvětějšího srdce Páně a nově opravená Zvonička. Zajímavostí je lesní hřbitov, který svou malebností láká i filmaře. Obec provozuje základní školu, nově zrekonstruovanou mateřskou školu a obecní knihovnu v budově obecního úřadu. Sportovat lze v areálu s travnatým fotbalovým hřištěm, nově vybudovaným víceúčelovým hřištěm a pro děti jsou v obci k dispozici dvě dětská hřiště. K odpočinku a zábavě slouží občanům výletiště Bahňák, kde se pořádají zábavy, oslavy výročí a různé soutěže. Stejnojmenný rybník je pro svou čistou vodu vyhledávaný milovníky letního koupání.

Okolní kopce jsou pro své úchvatné výhledy do okolí lákadlem pro turisty. Nejkrásnější výhled je z Máchová památníku, kam vede z obce značená turistická trasa. Lesy skrývají i několik studánek které jsou součástí Lesnického Slavína. Nejznámější z nich jsou U srnce, U Huberta a U Tetřeva, okolo kterých jsou založeny udržované lesní parky. K několika vyhlídkovým místům a kolem studánek a zříceniny Čertův hrádek provede turisty naučná stezka Olomučany. Cesta do osady Josefov zavede cyklisty i turisty do národní přírodní rezervace Býčí skála s množstvím unikátních krasových jevů.

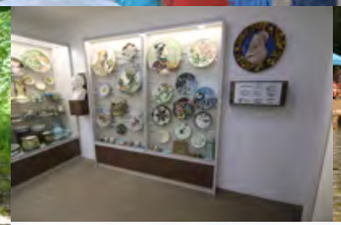

OSTROV U MACOCHY

ROZLOHA KATASTRU: 8,84 km²
POČET OBYVATEL: 1137
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 485 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°22′57″ S. Š., 16°45′46″ V. D.

WWW.**OSTROVUMACOCHY**.CZ

Obec kopíruje linii Ostrovského žlebu a její střední část využívá pro svůj rozvoj rovinatý terén Ostrovské plošiny. Žleb i plošina jsou součástí Moravského krasu, do jehož severní části patří celý katastr Ostrova u Macochy. Poloha v turisticky atraktivní oblasti s mnohými krasovými jevy láká nejen turisty a ovlivňuje tím pozitivně život v obci. Děti z celé republiky se sjíždějí do dětské léčebny v Ostrově a využívají blahodárného účinku speleoterapie. Slouží jim k tomu blízká Císařská jeskyně, která je jedním z nejvýznamnějších míst pro léčbu pacientů s chorobami horních cest dýchacích pomocí speleoterapie. Přímo v obci a v její těsné blízkosti ohromují návštěvníky jeskyně, závrty či propadání místního potoka Lopač. U jižního okraje obce, jako součást přírodní rezervace Balcarova skála – Vintoky, se ukrývá vchod do jeskyně Balcarka. Protože je jen jednou z pěti zpřístupněných jeskyní v Moravském krasu, přivádí do obce mnoho návštěvníků. Ostrov u Macochy proto zřídil v roce 2002 informační centrum, které poskytuje informace o atraktivitách Moravského krasu.

V jeskyni Balcarka i v Císařské jeskyni byly objeveny pozůstatky sídlišť pravěkých lidí. Osídlení obce je ale doloženo až z doby po vybudování hradu Holštejna v 2. polovině 13. století. První písemná zmínka o obci Ostrov u Macochy je z roku 1349. Nejstarší obecní památkou je kostel svaté Maří Magdalény, který prodělal koncem 19. století velkou opravu. Připomínkou starých časů je i zděný větrný mlýn holandského typu. Mlýn byl postaven kolem roku 1865 a přestože sloužil svému účelu jen do konce 19. století, dochoval se téměř v původní podobě. Dnes slouží jako rekreační obydlí.
Městys nežije jen turistikou. Navazuje na bohatou tradici společenského života pořádáním akcí v kinosále a kulturním domě. Na pořádání akcí se podílí i aktivní spolky v čele s dobrovolnými hasiči, kteří pořádají nejen soutěže, ale i plesy a další akce. Sportovci z TJ Ostrov u Macochy provozují oddíl kopané a další sportovní kroužky a také se podílí se na organizování společenského života v obci. Obohacením akcí jsou vystoupení dětí z ostrovské pobočky ZUŠ Jedovnice. Při místní základní škole s mateřskou školkou působí i aktivní sdružení rodičů, přátel a dětí školy, které připravuje především akce pro děti.
Ostrov u Macochy je důležitým výchozím místem pro poznávání přírodních krás Moravského krasu. Přímo v obci stojí za prozkoumání Ostrovská propast poblíž kostela. Od roku 2011 je umožněn zájemcům sestup do propasti. Obcí prochází silnice, která vás přivede k odbočce k propasti Macocha nebo se po ní můžete dostat k Sloupsko-šošůvským jeskyním. V obci je několik značených turistických i cyklistických tras. Zavedou pěší i cyklisty k Macoše a do údolí Punkvy, do přírodního parku Bílá voda s jeskyněmi a propadáním stejnojmenného potoka nebo k jedovnickým rybníkům.

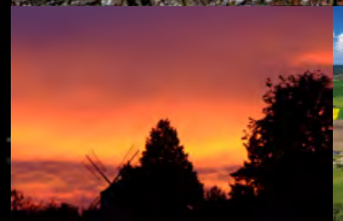

RÁJEC-JESTŘEBÍ

ROZLOHA KATASTRU: 15,6 km²
POČET OBYVATEL: 3 749
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 295 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°24′39″ S. Š., 16°38′21″ V. D.

WWW.**RAJECJESTREBI**.CZ

Na důležité železniční trati Brno – Český Třebová leží město, obklopené zalesněnými kopci Drahanské vrchoviny. Jen několik kilometrů dělí Rájec-Jestřebí od propasti Macocha a dalších přírodních zajímavostí Moravského krasu. Městem protéká řeka Svitava, která pomyslně odděluje části Rájec nad Svitavou a Jestřebí, které byly sloučeny v roce 1960 v Rájec-Jestřebí. K městu patří ještě městské části Holešín a Karolín.

Dominantou města je architektonicky vysoce hodnotný komplex zámku s přepychově vybavenými interiéry. Byl v roce 1570 postaven na místě gotické tvrze. Poté, co zámek vyhořel, nechal rod Salmů vystavět klasicistní zámek francouzského stylu, inspirovaný architekturou doby Ludvíka XVI. Anglický park obklopuje zámek ze tří stran, jeho rozloha je 13 hektarů. V šedesátých letech 20. století byl upraven čestný dvůr s jezírkem a vodotryskem, které mohou návštěvníci obdivovat při vstupu do zámku. Zámecké zahradnictví se od roku 1973 specializuje na pěstování kamélií. V uvedeném roce sem byla přivezena sbírka z Průhonic u Prahy, čítající dnes čtyři sta odrůd. Tradicí se již staly každoroční výstavy květin v půvabném prostředí zámeckých interiérů. Kamélie zdobí zámek na konci února a jiřiny na sklonku léta. Populární jsou také noční prohlídky zámku a svatební obřady.

Rájec se může pochlubit dlouhou historií a patří k nejstarším obcím na Moravě. První písemná zmínka pochází už z roku 1131. O existenci kostela v Rájci vypovídá také zmínka o faře z roku 1350. Původně gotický kostel Všech svatých byl přestavěn do barokní podoby. Drobné církevní památky a kapličky dokumentují doby minulé i v Jestřebí a Holešíně. V Karolíně pečují dokonce o jeden z nejstarších železných křížů z roku 1818, který je chráněnou kulturní památkou.

Město žije bohatým společenským životem. Vyhlášený je Divadelní spolek Rájec-Jestřebí, který má dlouholetou tradici a jejich akce jsou oblíbené i v širším okolí města. V červnu jsou pořádány v Rájci-Jestřebí koncerty klasické hudby v rámci Mezinárodního hudebního festivalu 13 měst Concentus Moraviae. Koncerty, výstavy, přednášky či besedy se pořádají v městské knihovně. Pro pořádání kulturních akcí slouží také nově zrekonstruované Kulturní centrum – sokolovna, či víceúčelový sál K-áčko.

Okolní romantická krajina s lesy a s možností přírodního koupání dává dostatek možností k procházkám a výletům. Rájcem-Jestřebí prochází žlutá turistická trasa, které dovede pěší i cyklisty k rozcestníkům s dalšími možnostmi vycházek až k nejznámějším turistickým lákadlům Moravského krasu. Město je na turisty připraveno a přímo v centru lze nalézt celou řadu turisticky důležitých služeb. O možnostech ubytování či občerstvení a o tipech na výlety informují v informačním centru nedaleko od náměstí.

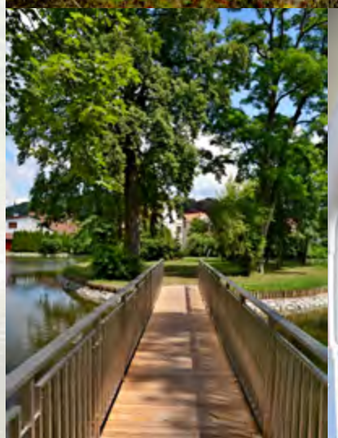

RUDICE

ROZLOHA KATASTRU: 4,95 km²
POČET OBYVATEL: 950
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 530 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°20′14″ S. Š., 16°43′33″ V. D.

WWW.**RUDICE**.CZ

Geografickým středem chráněné krajinné oblasti Moravský kras je Rudice. Už název obce napovídá, že historie obce je spojena s železářskou a hornickou tradicí. Oblast byla osídlovaná pravděpodobně už od 9. století, kdy se v oblasti usazovali horníci a hutníci. První zmínka o obci pochází z roku 1247. Ruda se zde těžila povrchově, později až ve více jak stometrových šachtách. Těžba rud byla ukončena na přelomu 19. a 20. století. V Rudici se už pak těžil jen kaolin a stavební písky. V okolí Rudice připomínají ukončenou těžbu malebná jezírka, která vznikla právě díky minulé hornické činnosti. Romantická krajina s hlubokými lesy a krasovými jevy láká filmaře a často okolí obce využívají k natáčení filmů, pohádek a televizních pořadů.

Výraznou dominantou obce je kamenný válcový větrný mlýn holandského typu, který v roce 1865 postavili na kopci Tumperku manželé Ševčíkovi. Dnes je v budově umístěno muzeum historie obce a stálá expozice speleologie, mineralogie, geologie a historie hutnictví a hornictví. Expozici doplňuje moderní 3D videoprojekce, která návštěvníkům představuje krásy okolí Rudice včetně rudického podzemí v úchvatném prostorovém zobrazení. V budově mlýna je provozováno také informační centrum. V bezprostřední blízkosti mlýna byl z několikatunových přírodních vzorků hornin založen Geopark. Jsou zde vytvořena uskupení podle stáří a sledu vrstev a jsou opatřena přehlednými popisy, srozumitelnými i pro laiky. Návštěvník tak získá názorný přehled o geologii a celkové genezi území Moravského krasu.

Protipólem historického kamenného mlýna je moderní stavba kaple svaté Barbory. Moderní sakrální stavba je postavena z kamene a interiéry využívají především dřevo. Občanům slouží od roku 2002. Na organizování kulturního a sportovního života Rudice se podílí i místní spolky. Využívají zázemí Dělnického domu se společenským sálem. Sídlí zde i obecní knihovna a Rudická galerie. Sportuje se na fotbalovém hřišti, na tenisových kurtech nebo ve školní tělocvičně.

Největším turistickým lákadlem a zároveň nejromantičtějším místem v okolí Rudice je skalní amfiteátr Kolíbky a Rudické propadání Jedovnického potoka s 12 kilometrů dlouhým jeskynním systémem Rudické propadání – Býčí skála. Podzemní tok Jedovnického potoka padá do hloubky soustavou vodopádů, z nichž nejvyšší měří 35 m. Do blízkých Jedovnic zavede návštěvníky naučná stezka Jedovnické rybníky – Rudické propadání. Obcí prochází i značené cyklotrasy a turistické stezky, po kterých se lze dostat k dalším významným atraktivitám Moravského krasu.

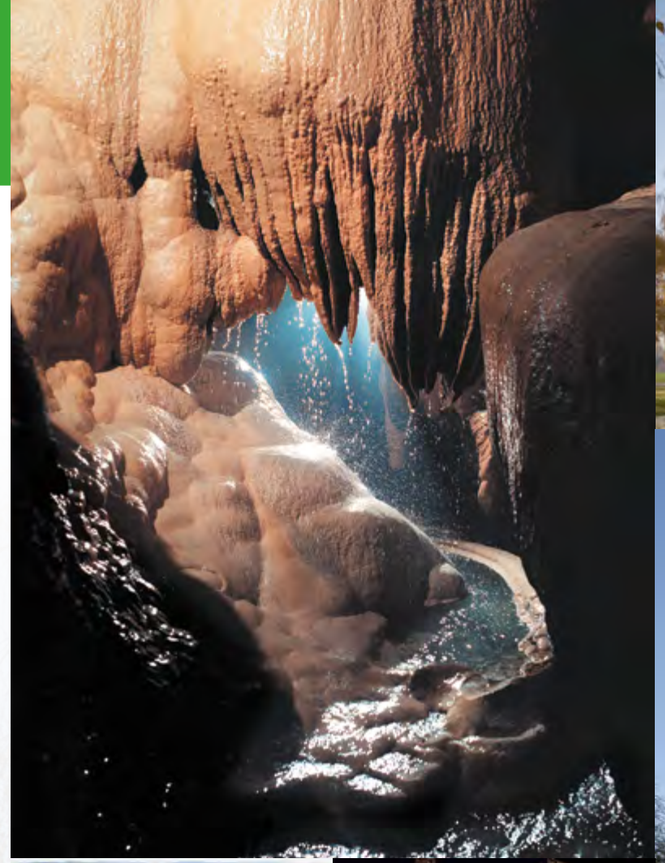

SENETÁŘOV

ROZLOHA KATASTRU: 13,85 km²
POČET OBYVATEL: 585
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 545 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°21′17″ S. Š., 16°48′14″ V. D.

WWW.**SENETAROV**.CZ

Senetářov se rozkládá na úbočí Drahanské vrchoviny. Obec leží na spojnici okresních měst Blansko a Vyškov, nedaleko od známého rekreačního centra Jedovnice. Blízko obce se nachází Moravský kras, který patří mezi nejvýznamnější krasové oblasti ve střední Evropě. Ze Senetářova je blízko k přírodní rezervaci Bílá voda a pak ke Sloupsko-šošůvským jeskyním. Příjemnou pěší vycházkou nebo na kole se směrem na jih se lze dostat do přírodního parku Rakovecké údolí.

První zmínka o obci pochází z roku 1251. Protože v oblasti Moravského krasu nebyly pro zemědělskou výrobu příliš vhodné podmínky, značná část obyvatel byla nucena hledat jiné formy obživy. V Senetářově bylo rozšířeno zejména perleťářství. Postupně ale byla výroba perleťových knoflíků vytlačována levnější umělou hmotou. Dnes je dávná historie připomínaná v místním Muzeu tradičního bydlení a perleťářství. Budova muzea je typická hospodářská usedlost s valbovou doškovou střechou a s obytnými místnostmi s dobovým vybavením. V původním stání pro zvířata je umístěna výstavka, která krok za krokem popisuje výrobu perleťových knoflíků. V prostorách muzea je zřízena i expozice cihlářství a venkovní expozice představuje dobovou zemědělskou techniku.

Ne tak dávnou historii obce dokumentuje i kaple svatého Josefa. Po nuceném vystěhování v roce 1944 si obyvatelé Senetářova dali slib, že když se šťastně vrátí, postaví si novou kapli. Podařilo se to až v době mírného uvolnění koncem šedesátých let minulého století. V červnu 1971 byla kaple dokončena. Autorem křížové cesty je známý umělec Mikuláš Medek. Autorem oltářního triptychu je Ludvík Kolek, který je zároveň autorem architektonického návrhu kaple.

V obci aktivně pracuje několik spolků. Aktivní místní jednotka Sboru dobrovolných hasičů, Spolek Muzeum Senetářov i Český svaz zahrádkářů Senetářov. V květnu se tradičně koná soutěž ve vaření kotlíkových gulášů s bohatým programem, v červnu hasiči pořádají soutěže v požárním sportu včetně oblíbené dětské noční soutěže.

Občané mohou využívat víceúčelové hřiště společně se sportovní závodní dráhou. V prostorách obce jsou tři dětská hřiště a v budově obecního úřadu funguje i obecní knihovna. V okolí obce se nachází spoustu polních a lesních cest, které lákají k vycházkám. Značené cyklotrasy a turistické stezky vedou ke všem významným turistickým lákadlům.

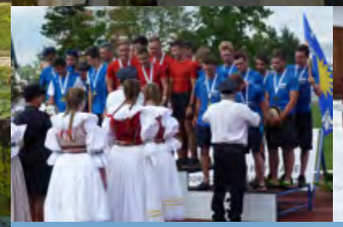

SLOUP

ROZLOHA KATASTRU: 7,64 km²
POČET OBYVATEL: 972
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 471 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°24′53″ S. Š., 16°44′22″ V. D.

WWW.**MESTYSSLOUP**.CZ

Městys Sloup je díky své poloze severní vstupní branou do Moravského krasu. Své jméno získal podle osamělého skaliska Hřebenáč sloupovitého tvaru. Tyčí se nad vstupním areálem Sloupsko-šošůvských jeskyní. Tento jeskynní komplex se světoznámou Eliščinou jeskyní, krápníkem Svícnem a jeskyní Kůlnou přiláká do Sloupu velké množství návštěvníků.

Nejstarší věrohodný doklad o existenci Sloupu pochází z roku 1373 a byl zaznamenán v Zemských deskách moravských. Položení základu obce lze ale předpokládat už v polovině 11. století. Osídlení oblasti dokumentují kosterní nálezy v jeskyni Kůlna dokonce už v době neandrtálského člověka.

Historie obce je úzce svázaná s místní poutní tradicí. Sloupský mlynář dostal ve 20. letech 18. století od hraběte z Rogendorfu dřevěnou sochu Panny Marie Bolestné. Nedlouho poté se zázračně uzdravila mlynářova dcera. Zpráva o zázraku se roznesla po okolí a začali přicházet první poutníci. Nejprve se bohoslužby konaly v dřevěné kapli, ale ta brzy přestala stačit. Projekt kostela vypracoval vídeňský architekt Canavale. Barokní kostel Panny Marie Bolestné byl dostavěn a vysvěcen v roce 1754 a dnes je nepřehlédnutelnou dominantou městyse. V kryptě kostela je pochována jeho zakladatelka hraběnka Karolina z Rogendorfu. Další kulturní památkou je místní fara, kde hraběnka v roce 1759 zemřela.

Sloup je moderní obec, která poskytuje svým obyvatelům kulturní i sportovní zázemí. Školní budovu základní devítileté školy s tělocvičnou, posilovnou a bazénem navštěvují i děti z okolních obcí. Bazén využívají i děti ze sousední mateřské školky. Nová budova školky byla postavena s pomocí státní dotace, kterou městys Sloup získal za vítězství v celorepublikové soutěži Vesnice roku v roce 2000. Po ničivých záplavách v roce 2003 se z prostředků státní podpory a daru Lucemburska podařilo vybudovat sportovní areál. Kulturní život se odehrává v kulturním domě s tanečním sálem a s víceúčelovým sálem se stupňovitým hledištěm. Oblíbené jsou především plesy.

Ve Sloupu se křižuje několik významných turistických i cyklistických tras. Po značených trasách lze vyrazit až k nejznámější propasti Moravského krasu Macoše. Turisté mohou ve Sloupu využívat koupaliště s restaurací a dobře vybavený autokemp. K dispozici je i několik ubytovacích zařízení. Informace turistům poskytuje informační středisko, které sídlí v centru obce v budově obecního úřadu.

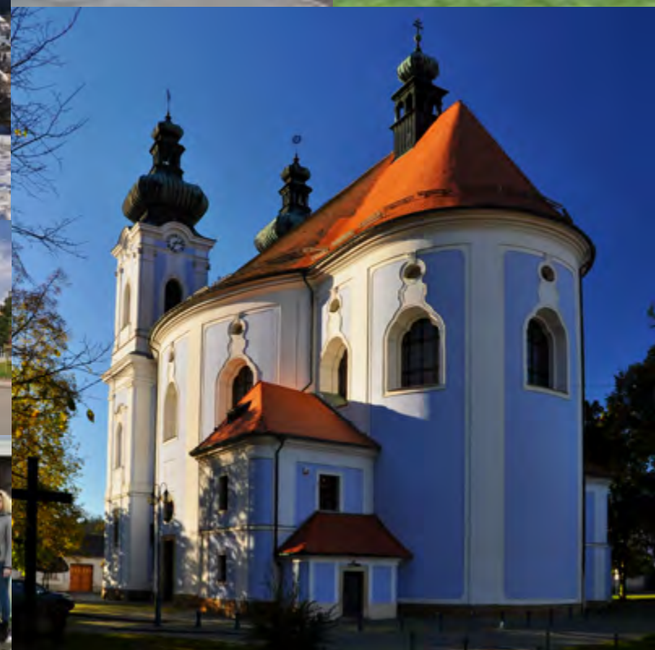

SPEŠOV

ROZLOHA KATASTRU: 3,31 km²
POČET OBYVATEL: 650
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 285 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°23'41°S. Š., 16°37'46°V. D.

WWW.**SPESOV**.CZ

Spešov se rozkládá v malebné krajině na pravém břehu řeky Svitavy a sahá až k úpatí Hořických kopců a Drahanské vrchoviny. Obcí vede důležitá železniční trať Brno - Česká Třebová, která podél údolí řeky dále vede do blízkého okresního města Blanska, jehož byl Spešov po dobu dvaceti let součástí. Poloha obce je tedy ideální, spešovské domy jsou obklopeny krásnou čistou krajinou a do práce a za vzděláním mají obyvatelé Spešova jen kousek. Blízká města jsou dobře dopravně dostupná, a to jak hromadnou dopravou, autem nebo i na kole. CHKO Moravský kras je na dohled a láká k výletům a vycházkám.

Historie obce se začala psát ve 14. století, kdy obec patřila k Černohorskému panství. Vývoj v čase ovlivnili i páni z Boskovic a rod Salmů z nedalekého zámku v Rájci. V okolí obce se těžil slévárenský písek a na svazích západních kopců se dříve dolovala železná ruda. Připomínkou těchto aktivit je ostatně znak obce s převládající žlutou barvou, která charakterizuje písek.

V současnosti má Spešov necelých 700 obyvatel a je velmi dobře vybavenou obcí s krásným kulturním domem, zajímavou návsí s kaplí a místem, kde se staví nová mateřská škola. Sportuje se v multifunkčním sportovním areálu, kde najdete téměř vše pro sport a relaxaci a kde kdysi působil slavný atletický klub, který dobře znal i Emil Zátopek. V obci je také bohatý kulturní a veřejný život, konají se zde různé zajímavé akce pro děti či dospělé, které zajišťuje řada aktivních místních spolků ve spolupráci s obcí a knihovnou.

Název obce je pravděpodobně odvozen od slova spěchat, ale pokud Spešov navštívíte, spěchat nemusíte. V centru obce najdete kapli sv. Jana Nepomuckého, v létě můžete navštívit místní koupaliště nebo si vyšlápnout na malou Spešovskou rozhlednu, od které cestou z kopce dojdete k rybníčkům do Rájce-Jestřebí. Pokud se vydáte nahoru, dojdete na nejvyšší vrchol v okolí - Jedli, odkud to už není daleko na pivo do Černé Hory.

ŠOŠŮVKA

ROZLOHA KATASTRU: 5,07 km²
POČET OBYVATEL: 668
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 575 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°24′38″ S. Š., 16°45′7″ V. D.

WWW.**SOSUVKA**.COM

Na okraji Ostrovské plošiny se pod zalesněným svahem rozkládá menší obec Šošůvka. Její jméno dalo i název zpřístupněným a vyhledávaným Sloupsko-šošůvským jeskyním. Jeskyně a chodby jsou součástí Amatérských jeskyní, které jsou největším jeskynním komplexem v České republice. Obcí prochází hranice chráněné krajinné oblasti Moravský kras.

Hezký výhled na Šošůvku a její okolí je z vyhlídky na Helišově skále, která se tyčí nad bývalým lomem na okraji obce. Lom je částečně zatopený. Pozůstatky minulé těžební činnosti dokumentuje i torzo kruhové pece na pálení vápna nedaleko obce u zaniklého vápencového lomu Na Bradinách.

První zmínky o obci pochází ze Zemských desek z roku 1374. Přestože je na dohled hrad Holštejn, neexistuje žádný dokument o tom, že by Šošůvka patřila k jeho panství. Doby minulé připomínají památkově chráněné kříže či kaplička se studánkou z 2. poloviny 18. století. Turistickým lákadlem je kaple sv. Václava a sv. Anežky České z roku 2002, kterou navrhla architektka Monika Sirná. Autorem unikátního díla obětního stolu, kříže a vitráží ze skla je umělecký výtvarník Valér Kováč, který posunul využití skla do duchovních sfér. Skleněný kříž v místní kapli je největším svého druhu v České republice. Autorem obrazů patronů kaple je akad. malíř Jaroslav Šerých. Kapli provozuje Občanské sdružení Šošůvská kaple, které svou činností stavbu iniciovalo a zabezpečovalo i finančně.

V obci jsou aktivní i další spolky. Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen už roku 1895, a také TJ Šošůvka, která provozuje moderní fotbalové hřiště z roku 2006. Obecní tradice si všichni připomínají koncem září na tradičních Václavských hodech, kterých se mnoho občanů účastní ve vlastních horáckých krojích.

Atraktivní poloha na okraji Moravského krasu láká turisty, a proto obec zřizuje a provozuje i turistickou ubytovnu. Červená turistická trasa zavede pěší k Sloupsko-šošůvským jeskyním a pak krásnou přírodou kolem četných krasových jevů a přírodních unikátů až k propasti Macocha. Opačným směrem lze po stejné trase vyrazit přes studánku Na Troubkách k hradu Holštejn a pak do přírodní rezervace Bílá voda.

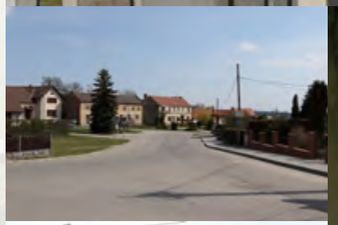

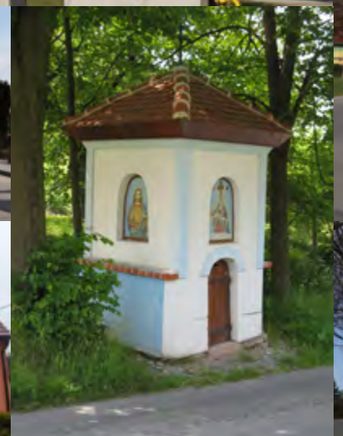

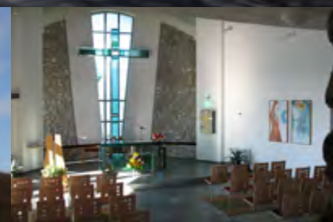

VAVŘINEC

ROZLOHA KATASTRU: 12,24 km²
POČET OBYVATEL: 876
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 545 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°24'9" S. Š., 16°43'12" V. D.

WWW.**VAVRINEC**.CZ

Až do samého srdce Moravského krasu zasahuje katastr obce Vavřinec. V jedné z pěti místních částí – Punkevním žlebu – je vchod do vyhledávaných Punkevních jeskyní a lanovkou se odtud lze dostat až k propasti Macocha. Dalším nástupním místem pro návštěvu Punkevních jeskyní v Punkevním žlebu je i Skalní mlýn, kde návštěvníci najdou moderní návštěvnické středisko Dům přírody Moravského krasu. I další místní části se rozkládají na území Moravského krasu. Sloučené obce získaly jméno po největší z nich. Ve Vavřinci je i sídlo obecního úřadu. Místní části Vavřinec, Veselice i Suchdol leží na zvlněné náhorní rovině nad Pustým žlebem, do které je krásný výhled z rozhledny Podvrší nad Veselicí. K Suchdolu ještě patří osada Nové Dvory, která bývala hospodářským dvorem nedalekého hradu Blansek. Ke zřícenině hradu vede z Nových Dvorů Tereziánská lipová alej.

První písemná zmínka o obci je z roku 1267. Pustá krajina byla postupně osídlovaná lidmi, kteří zásobovali hrad Blansek zemědělskými produkty a zakládali i vesnická sídla. Z hradu je dnes jen zřícenina a vliv na život lidí mají spíše krásy okolní přírody. Unikátní krasové jevy lákají do oblasti mnoho turistů.

V roce 2015 bylo ve Veselici otevřeno Muzeum včelařství Moravského krasu, jehož vybudování bylo iniciováno veselickým spolkem Včela lidem. Ve víceúčelové budově je umístěna expozice o historii včelařství v regionu a v sezóně zde návštěvníci najdou i informační centrum.

V místních částech najdou občané dostatečné zázemí pro společné aktivity. Ve Vavřinci, Veselici a Suchdole mohou využívat víceúčelové budovy, ve Vavřinci slouží sportovcům od roku 2010 zatravněné fotbalové hřiště a ve Veselici a Suchdole lze využívat hřiště pro menší sporty.
Obecní úřad Vavřinec je zřizovatelem tří místních knihoven. Aktivní místní spolky a vytváření dobrých podmínek pro rovnoměrný rozvoj všech místních částí byly hlavní důvody, pro které získala obec Vavřinec ocenění Vesnice Jihomoravského kraje roku 2011.

Každá z místních částí může sloužit jako výchozí místo pro pěší turisty i cyklisty. Z Vavřince se po zelené lze dostat až k rozcestníku v Pustém žlebu a odtud po červené až k Macoše. Suchdol stojí za návštěvu, protože vyniká malebnou původní vesnickou zástavbou. Z Veselice lze vyrazit po modré na rozhlednu Podvrší a pak dál lesy směrem na Blansko. Největším lákadlem je ale Macocha a krasové jevy v okolí, kam také míří nejvíce turistů.

VILÉMOVICE

ROZLOHA KATASTRU: 5,23 km²
POČET OBYVATEL: 343
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 497 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°21′50″ S. Š., 16°44′48″ V. D.

WWW.**VILEMOVICE**.CZ

V katastru obce Vilémovice leží největší lákadlo Moravského krasu – propast Macocha. Okolní příroda s unikátními krasovými jevy měla a má i vliv na život v obci. Voda je zde velmi vzácná, protože se ztrácí uprostřed obce ve Vilémovickém propadání. V těsném okolí obce se nachází několik jeskyň, závrtů či škrapů.

První zmínky o obci, jejíž obyvatelé vždy žili v těsném kontaktu s přírodou, pocházejí okolo roku 1267. Ves, která vznikla kolonizací, patřila postupně k několika panstvím. V roce 1715 postihla Vilémovice morová rána, kterou připomíná pietní místo Krchůvek v horní části obce. Kaple svatého Petra z Alkanatry na návsi byla vystavěna v roce 1725 z vděčnosti přeživších za záchranu před epidemií. V té době také vznikla dodnes dodržovaná tradice děkovné pouti na Svatý Kopeček u Olomouce.

Velká část dění v obci se odehrává v Obecním domě, který se nachází v bývalé budově školy z roku 1876. Sídlí zde obecní úřad, knihovna, hasičská zbrojnice a společenský sál s hospodou. Vedle obecního domu a kaple je dominantou návsi i rybníček, který byl v roce 2006 vybudován z bývalé hasičské nádrže. U rybníčku je i posezení a dětské hřiště.

Budova posloužila také pro Speleomuzeum, které provozuje místní organizace České speleologické společnosti. Ve Vilémovicích jsou aktivní i různé další spolky, které se podílí na kulturním a sportovním životě obce. Spolek Včela pro Moravský kras se kromě včelařství zabývá i propagací turistiky ve Vilémovicích a okolí.

V obci se křižuje několik cyklistických a pěších turistických tras. Červená vede k Macoše, zelená provede turisty Suchým žlebem až do Skalního mlýna s Domem přírody Moravského krasu. Macocha je ale bezpochyby největším lákadlem v katastru obce a zároveň v celém Moravském krasu. Propast je 138,5 metrů hluboká a je největší propastí svého druhu v České republice i ve střední Evropě. Na okraji propasti jsou dva vyhlídkové můstky. Informace o propasti a okolí poskytuje u horního můstku informační centrum.

VYSOČANY

ROZLOHA KATASTRU: 12,08 km²
POČET OBYVATEL: 780
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 580 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°25′44″ S. Š., 16°47′59″ V. D.

WWW.**VYSOCANY**.COM

Vysočany vznikly v roce 1964 sloučením obcí Housko a Molenburk. Obec leží na okraji Jihomoravského kraje a obklopují ji zalesněné kopce Drahanské vrchoviny. Vesnicí prochází cesta, která spojuje Šošůvku s Prostějovem a je to jedna z hlavních cest, po které do moravského krasu přijíždějí turisté ze střední Moravy. Hlavní cesta vede návsí a kolem rybníka Polačka, který přirozeně dělí místní části Housko a Molenburk.

Obě části Vysočan byly založeny hrabětem z Roggendorfu. Molenburk vznikl v roce 1724, Housko o něco později. Ale již na konci 14. století stála na stejném místě víska, která patřila k holštejnskému panství. Byla to významná obec, protože se pyšnila kamenným kostelíkem, což nebylo obvyklé. Pozůstatky zdiva byly ještě koncem 17. století patrny severně od obce. V 18. a 19. století byly pozůstatky zdiva z kostelíku rozebrány na stavby domů v okolí.

Dominatou obce je kostel sv. Cyrila a Metoděje, který byl postaven díky iniciativě věřících a sloupského faráře. Kostel byl vysvěcen roku 1873. V letech 2007 – 2012 byl kostel rekonstruován a v současné době probíhá sbírka na nové varhany. Naproti kostelu stojí na návsi základní škola s obecní knihovnou a opodál i obecní úřad a mateřská školka. V obci jsou aktivní dobrovolní hasiči, skauti, Český červený kříž i sportovci z TJ Vysočany. Ti se starají i o venkovní sportoviště s fotbalovým hřištěm. Členové spolků se podílejí i na pořádání společenských akcí v obci. Oblíbená je Vysočanská pouť, která se koná na počátku července.

Vesnicí prochází dálková cyklistická trasa, která zavede cyklisty do nedalekého Moravského krasu. V nedalekém Sloupu se lze také napojit na několik pěších turistických tras, které vedou okolo nejzajímavějších krasových jevů až k propasti Macocha. K vycházkám láká i blízké okolí Vysočan s lesy, které jsou protkány sítí lesních cest.

ŽĎÁR

ROZLOHA KATASTRU: 5,09 km²
POČET OBYVATEL: 412
NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 565 m n. m.

ZEMĚPISNÉ SOUŘADNICE: 49°25′18″ S. Š., 16°41′52″ V. D.

WWW.**OU-ZDAR**.CZ

Malá úžlabina u nejsevernější části Moravského krasu se v minulosti stala po vypálení lesů dobrým místem pro založení osady, která tak získala i své jméno. V okolí Žďáru je dost orné půdy, která na východě přechází v zalesněný vrchol Brusné.

První zmínka o obci je z roku 1371, kdy ji její vlastník Oldřich z Boskovic daroval jako věno své ženě. Obec v průběhu staletí měnila své majitele a její obyvatelé se věnovali zemědělství a včelařství. Začátkem 19. století se začalo více obyvatel uplatňovat v průmyslu, který ovlivnila i stavba nedaleké železnice. I dnes obyvatelé Žďáru jezdí za prací do Blanska či jinam. Mohou využívat dobrého autobusového spojení i vlakové zastávky v nedalekém Rájci-Jestřebí.

Děti sice musí do škol v okolí, ale mateřská škola je v místě. Obec provozuje také vlastní knihovnu, která sídlí v budově obecního úřadu. Obec Žďár dbá na udržování místních lidových tradic a spolu s místními spolky pořádá řadu kulturních, sportovních a společenských akcí. Aktivní je Český svaz žen a Sdružení dobrovolných hasičů. Z pořádaných akcí je oblíbená masopustní veselice, či různé bály a oslavy. Konají se většinou v Dělnickém domě, který je centrem kulturního a společenského dění v obci. Byl postaven v roce 1936 a v roce 2011 rekonstruován. Místní hasiči každoročně pořádají soutěž O putovní pohár starosty obce, která má v obci více jak třicetiletou tradici.

Žďárem prochází zelená turistická trasa, která propojuje Boskovice s Blanskem. Nedaleko rozcestníku stojí výklenková kaple zasvěcená Narození Panny Marie a kamenný kříž. Od rozcestníku na návsi se lze vydat i neznačenou cestou směrem na kopec Brusná. Polní cesta vede až na hezkou vyhlídku, odkud je krásný rozhled po okolní krajině. Žďárem prochází i značené cyklotrasy, které cyklisty i pěší zavedou k nejznámějším atraktivitám Moravského krasu.

SPOLEK PRO ROZVOJ VENKOVA MORAVSKÝ KRAS

Dobrovolný svazek obcí „Spolek pro rozvoj venkova Moravský Kras“ zaujímá polohu severovýchodně od města Brna, z větší části na území Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Hlavní prioritou svazku je rozvoj mikroregionu, jehož velkou část tvoří chráněná krajinná oblast Moravský kras. Z toho vyplývají především podpora cestovního ruchu, zkvalitnění silniční sítě a péče o životní prostředí.

Spolek pro rozvoj venkova Moravský Kras byl založen na ustavující valné hromadě dne 28. září 1999 v Jedovnicích. Ustavující valná hromada schválila mimo založení Spolku také zakladatelskou smlouvu 16 obcí spolku, stanovy Spolku a jednací řád valné hromady. Na valné hromadě Spolku dne 18. prosince 2001 byla schválena transformace obcí na svazek obcí se stejným názvem. K tomuto datu měl již Spolek 23 členských obcí.

V současné době Spolek sdružuje celkem 26 obcí a jedno město. Jde o obce Březina, Bukovina, Bukovinka, Habrůvka, Hostěnice, Jedovnice, Kotvrdovice, Krasová, Křtiny, Kulířov, Kuničky, Lipovec, Němčice, Ostrov u Macochy, Rudice, Senetářov, Sloup, Šošůvka, Vavřinec, Vilémovice, Vysočany, Žďár, Holštejn, Olomučany, Spešov a město Rájec-Jestřebí.

Poznámky

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Vydání brožury podpořilo Ministerstvo
místního rozvoje ČR